

Ytterligare undervisningstid i matematik

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

I propositionen föreslås att den minsta totala undervisningstiden utökas med 105 timmar i grundskolan, specialskolan och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningsskolan. För grundskolan föreslås att den ökade undervisningstiden ska användas för ämnet matematik.

I propositionen redovisas också regeringens bedömning att den utökade undervisningstiden bör användas för ämnet matematik även i specialskolan och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningsskolan.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:149 Ytterligare undervisningstid i matematik.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	6
Ytterligare undervisningstid i matematik	6
Bakgrund.....	6
Nuvarande reglering av undervisningstid i matematik.....	6
Propositionen	7
Utskottets ställningstagande.....	8
Särskilt yttrande.....	10
Ytterligare undervisningstid i matematik (SD).....	10
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Propositionen	11
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	12

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ytterligare undervisningstid i matematik

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:149.

Stockholm den 19 maj 2016

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Jabar Amin (MP), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Maria Stockhaus (M) och Ida Drougge (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:149 Ytterligare undervisningstid i matematik. Inga följdmotioner har lämnats in med anledning av propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Lagrådet har yttrat sig i ärendet och lämnat förslaget utan erinran.

Bakgrund

Höstterminen 2013 utökades undervisningstiden i matematik med 120 timmar i grundskolan och motsvarande skolformer (prop. 2012/13:64, bet. 2012/13:UbU16, rskr. 2012/13:99). Undervisningstiden i matematik uppgår efter reformen till 1 020 timmar. I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 64) uttalade regeringen att undervisningstiden i ämnet matematik även efter denna ökning fortfarande var låg i ett internationellt perspektiv. En ytterligare ökning av undervisningstiden motsvarande en timme per vecka för årskurs 4–6 borde därför göras för grundskolan och motsvarande skolformer.

Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) upprättades promemorian Vissa timplanefrågor (U2015/06606/S). I promemorian föreslogs ändringar i skollagen (2010:800) som innebär en ökad undervisningstid i grundskolan och motsvarande skolformer samt en ökning av undervisningstiden i matematik i grundskolan. I promemorian gjordes även bedömningen att den ökade undervisningstiden på motsvarande sätt bör användas för utökad undervisning i matematik även för specialskolan, sameskolan och grundsärskolan, med undantag för inriktningen träningskola.

Inom Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram förslag till en studieindeldad timplan för grundskolan, utifrån Skolverkets redovisning i frågan (U2014/3489/S, U2014/5377/S).

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändring i skollagen (2010:800). Det föreslås att den minsta totala undervisningstiden utökas med 105 timmar i grundskolan, specialskolan och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningskola. För grundskolan föreslås att den ökade undervisningstiden ska användas för ämnet matematik.

I propositionen redovisas också regeringens bedömning att den utökade undervisningstiden bör användas för ämnet matematik även i specialskolan

och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningskolan.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Utskottets överväganden

Ytterligare undervisningstid i matematik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

Bakgrund

Matematik är ett av tre ämnen som krävs för behörighet till samtliga nationella program i gymnasieskolan. Mycket tyder dock på att svenska elevers matematikkunskaper har försämrats under 2000-talet. Andelen elever som har uppnått målen i matematik i slutet av årskurs 9 har minskat, samtidigt som det genomsnittliga meritvärdet, dvs. betygsgenomsnittet för grundskolans samtliga ämnen, har ökat.

Bilden av svenska elevers försämrade kunskaper i matematik bekräftas även i flera internationella utvärderingar. Från att ha presterat över OECD-genomsnittet i PISA 2000 (Programme for International Student Assessment) låg de svenska resultaten i PISA 2012 långt under genomsnittet. På samma sätt visar Timss 2007 (Trends in Mathematics and Science Study) på en tydlig försämring för svenska åttondeklassare jämfört med mätningarna som gjordes 1995 och 2003. I Timss 2007 deltog Sverige för första gången även med årskurs fyra. Resultatet för svenska fjärdeklassare låg under snittet för deltagande EU- och OECD-länder. Även likvärdigheten mellan eleverna har försämrats. Flickor presterar överlag bättre än pojkar och lågpresterande elever tappar mest.

Nuvarande reglering av undervisningstid i matematik

Enligt skollagen (2010:800) ska den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan vara minst 6 785 timmar (10 kap. 5 § skollagen). Även i grundsärskolan ska undervisningstiden vara 6 785 timmar, utom i träningsskolan där den totala undervisningstiden ska vara 6 665 timmar (11 kap. 7 § skollagen). I specialskolan ska den totala undervisningstiden för varje elev vara minst 7 965 timmar och i sameskolan minst 4 320 timmar (12 kap. 5 § respektive 13 kap. 5 § skollagen).

Av grundskolans timplan framgår att undervisningstiden i ämnet matematik ska vara minst 1 020 timmar (bil. 1 till skollagen). Timplaner för grundsärskolan, specialskolan och sameskolan finns som bilaga 1–3 till skolförordningen (2011:185). Där framgår att undervisningstiden i matematik ska vara minst 1 005 timmar i grundsärskolan, minst 1 160 timmar i specialskolan och minst 780 timmar i sameskolan.

Av skolförordningen framgår att huvudmannen efter förslag av rektorn beslutar om fördelningen mellan årskurserna av undervisningstiden i grundskolan (9 kap. 4 § skolförordningen). Motsvarande bestämmelser finns för grundsärskolan respektive sameskolan (10 kap. 3 § respektive 12 kap. 3 § skolförordningen). När det gäller specialskolan finns bestämmelser om fördelningen av den garanterade undervisningstiden (timplan) för elever som läser teckenspråk (bil. 2 till skolförordningen). Specialpedagogiska skolmyndigheten får meddela föreskrifter om fördelningen av den garanterade undervisningstiden för andra elever än de som läser teckenspråk (11 kap. 2 § skolförordningen).

Propositionen

I propositionen föreslås att den minsta totala undervisningstiden utökas med 105 timmar i grundskolan, specialskolan och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningskolan. För grundskolan föreslås att den utökade undervisningstiden används för ämnet matematik, som därmed ökar till minst 1 125 timmar.

Någon förändring av kursplanen och kunskapskraven i matematik (SKOLFS 2010:37) med anledning av utökningen av undervisningstiden är inte avsedd.

I propositionen gör regeringen även bedömningen att motsvarande utökning av undervisningstiden i grundsärskolan, specialskolan och sameskolan bör göras på förordningsnivå, vilket innebär att undervisningstiden i ämnet matematik bör uppgå till minst 1 110 timmar i grundsärskolan, minst 1 265 timmar i specialskolan och minst 885 timmar i sameskolan.

Regeringen anger bl.a. följande som skäl för förslaget och bedömningen: Det är viktigt att snarast möjligt förbättra svenska elevers möjligheter att inhämta kunskaper i ämnet matematik genom en utökning av undervisningstiden i ämnet. Regeringen aviserade den nu föreslagna utökningen i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 64). Regeringen hänvisar även till resultaten i internationella jämförande studier och den nationella betygsstatistiken. Det finns också internationell forskning som stöder sambandet mellan undervisningstid och kunskapsresultat. Mot bakgrund av resultaten i internationella jämförande studier och den nationella betygsstatistiken anser regeringen att det finns anledning att snarast utöka undervisningstiden i matematik. När det gäller förläggningen av den utökade undervisningstiden får huvudmannen i avvaktan på en studieindeldad timplan göra en bedömning utifrån lokala förutsättningar av hur den utökade tiden i matematik ska förläggas.

Som aviserats i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 64) gör regeringen bedömningen att den utökning av undervisningstiden som nu föreslås som ett komplement till den tidigare utökningen av under-

visningstiden bör förläggas i årskurs 4–6. Av TIMSS-undersökningarna framgår att svenska elever får relativt få undervisningstimmar i matematik i jämförelse med andra länder och att skillnaden är större i årskurs 4 än i årskurs 8.

Ingen åtgärd är ensam tillräcklig för att öka de svenska elevernas kunskaper i matematik. Regeringen framför att flera åtgärder tillsammans, såsom insatser för att öka antalet behöriga och legitimerade lärare, stärka lärarnas kompetens och förstärka matematikundervisningen genom utökad undervisningstid, kan ge positiva effekter och bidra till förbättrad måluppfyllelse i hela utbildningssystemet.

I sammanhanget lyfter regeringen även fram andra insatser och åtgärder som är viktiga för att höja de svenska elevernas kunskaper i matematik. Exempelvis finns forskning som pekar på att lärarens undervisningskicklighet är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas kunskapsinhämtning och resultat. Regeringen lyfter vidare fram vikten av kvalitet i undervisningen och att insatser för att stärka lärarnas kompetens i matematik och matematikdidaktik är en central del i regeringens ambition att öka elevernas kunskaper.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016 och tillämpas första gången höstterminen 2016 för elever som påbörjar årskurs 4 i grundskolan, sameskolan och grundsärskolan respektive årskurs 5 i specialskolan. Regeringen lämnar även förslag till övergångsbestämmelser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är bekymmersamt att svenska elevers kunskaper i matematik kontinuerligt har försämrats under 2000-talet. Detta framgår både av nationella kunskapsresultat och av flera internationella utvärderingar. Trots den utökning av undervisningstiden som infördes 2013 har svenska elever, vilket framgår av Timss-undersökningarna, fortfarande relativt få undervisningstimmar i matematik i jämförelse med andra länder och skillnaden är större i årskurs 4 än i årskurs 8. Utskottet välkomnar därför den nu föreslagna utökningen av antalet undervisningstimmar i grundskolan, specialskolan och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningsskolan, samt förslaget att den ökade undervisningstiden i grundskolan ska användas för ämnet matematik. Vidare delar utskottet regeringens bedömning att den utökade undervisningstiden ska användas för ämnet matematik även i specialskolan och sameskolan samt i grundsärskolan, utom inom inriktningen träningsskolan.

Utskottet ser positivt på att den nu föreslagna utökningen av undervisningstiden bör förläggas i årskurs 4–6. Mot bakgrund av resultaten i internationella jämförande studier och den nationella betygsstatistiken finns också anledning att snarast utöka undervisningstiden i matematik, utan att vänta till dess ett förslag om en stadiindelad timplan kan presenteras. Utskottet noterar att det är huvudmannen som, i avvaktan på det pågående arbetet inom Regeringskansliet att ta fram en stadiindelad timplan, utifrån

lokala förutsättningar beslutar om förläggningen av den utökade undervisningstiden mellan årskurserna i grundskolan (9 kap. 4 §, 10 kap. 3 § och 12 kap. 3 § skolförordningen).

Utskottet anser att det utöver en utökad undervisningstid kommer att krävas ett flertal åtgärder och insatser som samverkar för att öka elevernas kunskaper i matematik. I det sammanhanget vill utskottet särskilt lyfta fram pågående fortbildningsinsatser som syftar till att stärka lärarnas kompetens och undervisningens kvalitet. Utskottet kan också konstatera att regeringen har tagit initiativ till ett flertal insatser inom ramen för den nationella samlingen för läraryrket som syftar till att säkerställa tillgången på behöriga och legitimerade lärare. Utskottet ser positivt på de åtgärder som vidtagits och på regeringens ambition att stärka lärarnas kompetens i matematik och matematikdidaktik.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens proposition.

Särskilt yttrande

Ytterligare undervisningstid i matematik (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Vi delar regeringens uppfattning om att det behövs mer matematik i grundskolan och att timplanerna bör justeras uppåt gällande detta. Regeringens förslag är otvivelaktigt ett steg på rätt väg. Vi tror dock att ytterligare förändringar behövs i framtiden och anser således att detta förslag inte är tillräckligt för att förbättra de svenska elevernas kunskaper i matematik. När det gäller åtgärder för att förbättra kunskaperna i matematik hänvisar vi till våra egna förslag som bl.a. innehåller nivågruppering i matematikundervisningen. Vi anser att dessa förslag och fler därtill behövs i framtiden för att vända den negativa trenden för den svenska skolan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:149 Ytterligare undervisningstid i matematik:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i skollagen
(2010:800)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 5 §, 11 kap. 7 §, 12 kap. 5 §, 13 kap. 5 § och bilaga 1 till skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***10 kap.**5 §¹

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Bestämmelser om fördelning av undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1.

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar.

11 kap.7 §²

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundsärskolan ska vara minst 6 785 timmar. För en elev i inriktningen träningskolan ska den totala undervisningstiden dock vara minst 6 665 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundsärskolan ska vara minst 6 890 timmar. För en elev i inriktningen träningskolan ska den totala undervisningstiden dock vara minst 6 665 timmar.

12 kap.5 §³

Den totala undervisningstiden för varje elev i specialskolan ska vara minst 7 965 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § tredje stycket ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Den totala undervisningstiden för varje elev i specialskolan ska vara minst 8 070 timmar.

¹ Senaste lydelse 2015:246.

² Senaste lydelse 2015:246.

³ Senaste lydelse 2015:246.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

13 kap.

5 §⁴

Den totala undervisningstiden för varje elev i sameskolan ska vara minst 4 320 timmar. Den totala undervisningstiden för varje elev i sameskolan ska vara minst 4 425 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.
 2. Lagen tillämpas första gången höstterminen 2016 för elever som påbörjar årskurs 4 i grundskolan, sameskolan och grundsärskolan respektive årskurs 5 i specialskolan.
 3. För elever i grundskolan som höstterminen 2016 påbörjar årskurs 5 respektive årskurs 6 gäller följande:
 - den totala undervisningstiden ska vara minst 6 855 timmar respektive 6 820 timmar, och
 - undervisningstiden i ämnet matematik ska vara minst 1 090 timmar respektive 1 055 timmar.
 4. För elever i grundsärskolan som höstterminen 2016 påbörjar årskurs 5 respektive 6 ska den totala undervisningstiden vara minst 6 855 timmar respektive 6 820 timmar. Detta gäller inte elever i träningsskolan.
 5. För elever i specialskolan som höstterminen 2016 påbörjar årskurs 6 respektive 7 ska den totala undervisningstiden vara minst 8 035 timmar respektive 8 000 timmar.
 6. För elever i sameskolan som höstterminen 2016 påbörjar årskurs 5 respektive 6 ska den totala undervisningstiden vara minst 4 390 timmar respektive 4 355 timmar.
 7. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för elever som höstterminen 2016
 - a) påbörjar årskurs 7 eller en högre årskurs i grundskolan eller grundsärskolan eller
 - b) årskurs 8 eller en högre årskurs i specialskolan.

⁴ Senaste lydelse 2015:246.

*Nuvarande lydelse**Bilaga 1***Timplan för grundskolan**

Undervisningstid i timmar för ämnen och ämnesgrupper totalt

Ämnen	
Bild	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 490
Engelska	480
Matematik	1 020
Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	
Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	
Språkval	320
Elevers val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 785
Därav skolans val	600

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minskas.

*Föreslagen lydelse**Bilaga 1⁵***Timplan för grundskolan**

Undervisningstid i timmar för ämnen och ämnesgrupper totalt

Ämnen

Bild	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 490
Engelska	480
Matematik	1 125
Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	
Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	
Språkval	320
Elevers val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 890
Därav skolans val	600

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minskas med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minskas.

⁵ Senaste lydelse 2013:248.